

ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα  
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

# Ρόμπερτ Μακέιμπ, ο Αμερικανοέλληνας

Ο άνθρωπος που από τη δεκαετία του '60 καταγράφει με τον φακό του πτυχές της ιστορίας της χώρας μας μιλάει στην «Κ»

Της ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ

**ΟΤζον Φόουλις**, ο διάσημος Βρετανός συγγραφέας του «Μάγου» και της «Γυναίκας του Γάλλου υπολοχαγού», είπε κάποτε πως όταν ζωγραφίζεις κάτι ζωντανεύει και όταν το φωτογραφίζεις πεθαίνει. Η δουλειά του Ρόμπερτ Μακέιμπ αποδεικνύει ότι ο Φόουλις αδικούσε κατάφωρα την τέχνη της φωτογραφίας: ο Αμερικανός φωτογράφος αφηγείται μέσα από τις εικόνες του εποχές της χώρας μας που ανήκουν για στη δικαιοδοσία της Ιστορίας και τους δίνει ξανά ζωή. Αυτό έκανε με τα λευκώματά του «Μυκίνες 1965», «Μύκονος 1955 - 1957», «Ελλάδα, Τα χρόνια της αθώοτητας 1954 - 1965», «Στον δρόμο για την Ελλάδα». Αυτό κάνει με το «Ο τελευταίος μοναχός των Στροφάδων». Αναφορά από ένα άγνωστο νησί του Ιονίου», που μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη. Ο σεισμός του περασμένου Οκτωβρίου στη Ζάκυνθο λάβωσε βαριά τις Στροφάδες και έχει προσδώσει στις φωτογραφίες του τον χαρακτήρα ιστορικού τεκμηρίου. Του το αναφέρω. «Πολύ ευγενικό από μέρους σας, σας ευχαριστώ», λέει σχεδόν με συστολή.

Στο καινούργιο λεύκωμα, ο Μακέιμπ δεν αφηγείται μόνο την ιστορία ενός τόπου, αλλά και ενός ανθρώπου: του πατέρα Γρηγόρη Κλάδη, του Ζακυνθινού ιερομονάχου που επί 38 χρόνια (από το 1976 έως το 2014) έζησε ολομόναχος, μαζί με τον Θεό του, στη Σταμφάνη των Στροφάδων

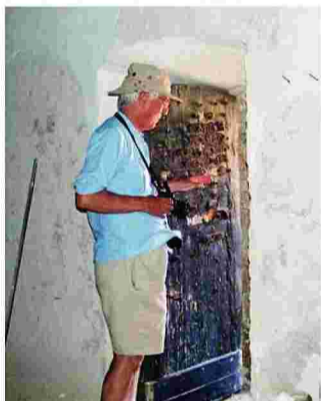
**Τελευταία του δουλειά είναι το λεύκωμα «Ο τελευταίος μοναχός των Στροφάδων. Αναφορά από ένα άγνωστο νησί του Ιονίου» (εκδ. Πατάκη).**

νήσων, μια βραχονησίδα νότια της Ζακύνθου, η οποία, αν και άγνωστη στους περισσότερους Έλληνες, φιλοξενεί ένα σημαντικό μνημείο: ένα οχυρωμένο μοναστηριακό συγκρότημα με εκκλησία, που έχει τις ρίζες του στον 13ο αιώνα, μοναδικό παράδειγμα «οχυρωμένης εκκλησίας» στον ορθόδοξο κόσμο.

Ο πατήρ Γρηγόρης έφυγε από τη ζωή τον Ιούλιο του 2017 λόγω των καρδιακών και άλλων προβλημάτων τα οποία του είχε προκαλέσει ο μοναχικός τρόπος ζωής. «Είμαι αμαρτωλός κι ανάξιος για να σας δώσω την ευλογία μου», έλεγε στο νοσοκομείο σε όσους του ζητούσαν την ευχή του. Είχε ζήσει κακουχίες, αρρώστιες και πολλούς σεισμούς. «Ξυπνούσα κάθε μέρα κι έβλεπα τον ορίζοντα. Εζήσα μόνος μου, αλλά ελεύθερος», είπε κάποτε στην Κα-



Ο Ρόμπερτ Μακέιμπ φωτογραφημένος στο Μέτσοβο με γυναίκες της περιοχής, το 1951, από τον αδελφό του Τσαρλς.



Στις Στροφάδες, το 2005. Φωτογραφία του φίλου του, Στιβ Τρέισι.



Το ιστορικό καστρομοναστήρι με το μοναδικό παράδειγμα «οχυρωμένης εκκλησίας» στον ορθόδοξο κόσμο.

στική επίσκεψή μου έγινε το 2005, με τον τότε διευθυντή της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα, Στιβ Τρέισι. Συναντήσαμε και τον πατέρα Γρηγόρη -ο οποίος δεν ήθελε όμως να φωτογραφηθεί- και διαπιστώσαμε ότι η κατάσταση της υγείας του ήταν ανησυχητική. Δεν τρεφόταν σωστά, τα

αποθέματά του σε αλεύρι είχαν σκουληκιάσει και δεν είχε πρόσβαση σε τρόφιμα. Ξαναπήγα το 2015 και μετά, ξανά, το 2016. Ειδικά στις τελευταίες επισκέψεις ήταν φανερό πόσο «εύλωτο» ήταν για το μοναστήρι».

Και πού έγκειται η μοναδικότητα του μοναστηριού; «Η σταυροειδική -να μια λέξη που έμαθα πρό-



Ο ανάγλυφος δικέφαλος αετός στο δάπεδο του πύργου.

σοφα-μονή των Στροφάδων χτίστηκε από τον Βυζαντινό αυτοκράτορα της Νίκαιας Θεόδωρο Α' Λάσκαρι (1175-1222). Είχε scriptorium, δηλαδή εργαστήριο αντιγραφής και εικονογράφησης χειρογράφων, σημαντική βιβλιοθήκη και μετόχια σε όλο το Ιόνιο και στην Πελοπόννησο. Υπάρχουν πολλά οχυρωμένα μοναστηριακά συγκροτήματα στην Ελλάδα -στην Πάτμο, στη Νάξο κ.α.-, αλλά εξ όσων γνωρίζω δεν υπάρχει κανένα άλλο σαν αυτό: η ίδια η εκκλησία του είναι ένας οχυρωμένος πύργος», λέει ο Ρόμπερτ Μακέιμπ. «Αλλά και η φυσική ομορφιά της Σταμφάνης είναι απίστευτη. Το δάσος της είναι από τα σημαντικότερα της δυτικής Ελλάδας. Βλέπεις φυτά να ξεφυτρώνουν ακόμη πάνω στους βράχους! Υπάρχουν περισσότερα από 250 είδη φυτών

και λουλουδιών. Εκεί μεγάλα αποθέματα νερού και πολλά πηγάδια. Η κλωρίδα και η πανίδα του -βρίσκεται στον δρόμο των αποδημικών πτηνών από και προς την Ευρώπη- με κάνει να το βλέπω σαν το Σέντραλ Παρκ της Νέας Υόρκης, το οποίο επίσης λατρεύω!».

### Ξεχωριστός άνθρωπος

Του ζητώ να μου περιγράψει τον πατέρα Γρηγόρη. «Ήταν sui generis», λέει ο Μακέιμπ. «Όπως έλεγε ο ίδιος, απέφυγε τις ιδιοτροπίες των άλλων και οι άλλοι απέφυγαν τις δικές του ιδιοτροπίες. Ήταν ξεχωριστός άνθρωπος και πολύ φιλόξενος για όσους περνούσαν το κατώφλι του. Κρίμα που δεν πρόλαβε την έκδοση του βιβλίου...».

Τον αποκαλούν φιλέλληνα. Θεωρώ ότι έχει κερδίσει το δικαίωμα (!) να δπλώνει Έλληνες. Ο Ρόμπερτ Μακέιμπ γελάει στο άκουσμα της σκέψης μου. «Κάποιο φίλο μου με λένε Αμερικανοέλληνα και πολύ μου αρέσει», λέει. «Είμαι παντρεμένος με Ελληνίδα (σ.σ. η Ντίνα είναι πάντα πηγή της εμπνευσής του), τα εγγόνια μου είναι κατά το ήμισυ από τη Ζάκυνθο. Η Ελλάδα είναι δεύτερη πατρίδα μου...».

Εφάρσε για πρώτη φορά στη χώρα μας το 1954. Ποια δεκαετία νοσταλγεί περισσότερο; «Του '50, ξεκάθαρα», απαντά. «Εκείνα τα χρόνια, με τον αδελφό μου ψάχναμε νησιά σχεδόν ακατοίχτα. Όταν πρωτοπήγα στη Μύκονο το 1955, οι κάτοικοι δεν ξε-

**«Η κλωρίδα και η πανίδα του δάσους της Σταμφάνης με κάνει να το βλέπω σαν το Σέντραλ Παρκ της Νέας Υόρκης, το οποίο επίσης λατρεύω!».**

περνούσαν τους 15. Στην Ιο, στις αρχές του '60, συναντήσαμε μια παρέα πέντε Γάλλων και ο αδελφός μου ήθελε να φύγουμε, λέγοντας ότι ο τόπος έχει πια... χαλάσει. Ήταν υπέροχο συναίσθημα να ανακαλύπτω τα ελληνικά νησιά. Λόγω της απομόνωσής τους -τότε δεν υπήρχαν φερμιπότ παρά μόνον καϊκιά- καθένα συνιστούσε έναν ξεχωριστό μικρόκοσμο με τη δική του μουσική, τους χορούς, την υφαντική τέχνη, την αρχιτεκτονική του. Αισθανόμουν σαν να είμαι στον Αμαζόνιο και ανακαλύπτα άγνωστους πολιτισμούς». Υπήρξαν φορές που η Ελλάδα τον πλήγωσε; «As πω ένα μόνο: η οικονομική κρίση θα μπορούσε να έχει αποφευχθεί. Δυστυχώς, αυτό δεν έγινε. Η Ελλάδα παρασύρθηκε από την ψεύτικα ευφορία της ευρωπαϊκής ευημερίας...».

